P01 - 14

ទ្ទេសក៍នៅតំបន់វាលឆ្ពោះទៅស្គាល់

សត្វស្លាបនៃប្រទេសកម្ពុជា

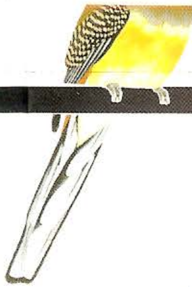

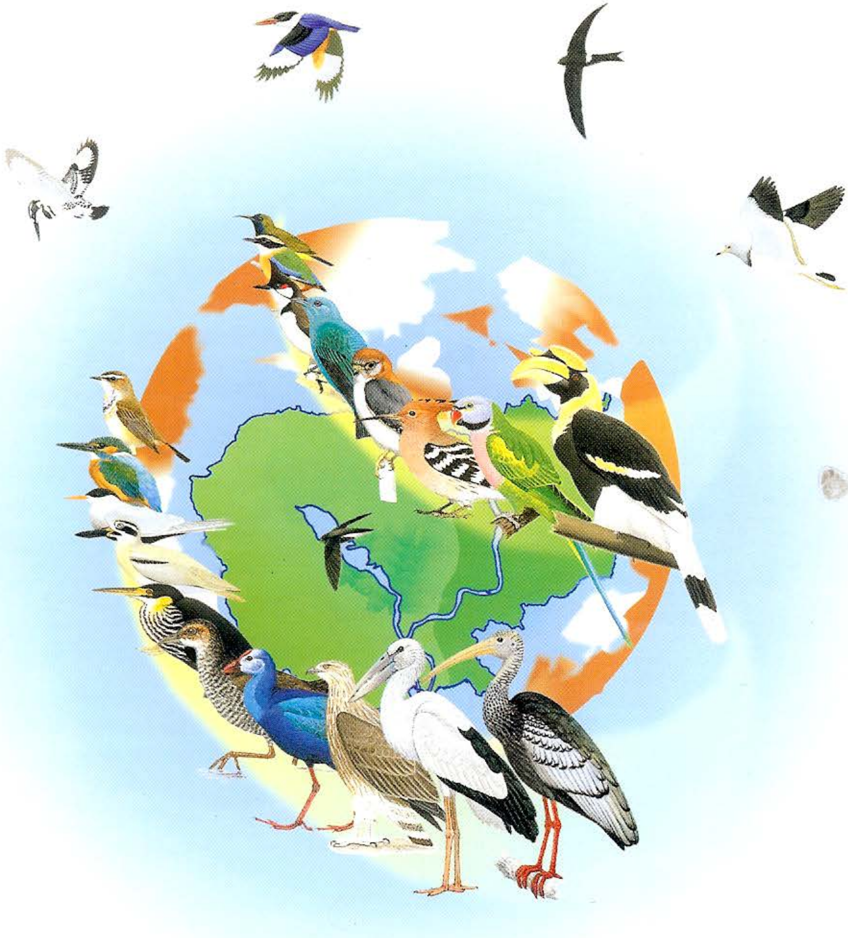

រៀបរៀងដោយលោក តាន់ សេដ្ឋា & លោក កូលីន ភូល

មគ្គុទ្ទេសក៍នៅតំបន់វាលឆ្ពោះទៅស្គាល់

សត្វស្លាប

នៃ

ប្រទេសកម្ពុជា

ដោយ លោក តាន់ សេដ្ឋា និង លោក កូលីនភូល

បោះពុម្ពដោយកម្មវិធីរបស់អង្គការសមាគមអភិរក្សសត្វព្រៃនៅកម្ពុជា

ក្រោមកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយនាយកដ្ឋានរុក្ខា-ប្រមាញ់

នៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

WILDLIFE CONSERVATION SOCIETY

ក្រោមជំនួយឧបត្ថម្ភច្រើនជាងគេពីស្ថានទូតអង់គ្លេសប្រចាំព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ភ្នំពេញ

BRITISH AID

តាន់ សេដ្ឋា និង កូលីន ភូល (២០០៣)

មគ្គុទ្ទេសក៍នៅតំបន់វាលឆ្ពោះទៅស្គាល់

សត្វស្លាបនៃប្រទេសកម្ពុជា

កម្មវិធីរបស់អង្គការសមាគមអភិរក្សសត្វព្រៃនៅកម្ពុជា ភ្នំពេញ

រូបភាពដោយ *Craig Robson* (២000) *A Field guide to the Birds of South-east Asia* ។ *New Holland Publishers (UK) Ltd* ។

ក្រោមការអនុញ្ញាតអោយប្រើប្រាស់រូបភាពពីអ្នកនិពន្ធ និង អ្នកបោះពុម្ពផ្សាយ ។

រចនា និង បញ្ចូលរូបភាពដោយ កញ្ញា សុត សុភ័ណ្ឌ

សហការកែសំរួលដោយ លោក លិ វុឌ្ឍី លោក កែវ អូម៉ាលីស្ស និង លោក សេង គឹមហ៊ត់

បោះពុម្ពដោយរោងពុម្ព *JSRC* ភ្នំពេញ

ការផ្សាយរបស់

អង្គការសមាគមអភិរក្សសត្វព្រៃ

អាស័យដ្ឋាន ផ្ទះលេខ ២១ ផ្លូវលេខ ២១ សង្កាត់ទន្លេបាសាក់

ប្រអប់សំបុត្រលេខ ១៦២០ ភ្នំពេញ

ទូរស័ព្ទ ទូរសា ០២៣ ២១៧ ២០៥

Email: cambodia@wcs.org

www.wcs.org

A Field Guide to the

BIRDS
of
CAMBODIA

Tan Setha and Colin Poole

Published by Wildlife Conservation Society Cambodia Program in collaboration with the Department of Forestry and Wildlife of the Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries.

WILDLIFE CONSERVATION SOCIETY

Primary Funding from the British Embassy, Phnom Penh.

BRITISH AID

Tan Setha and Poole, C. M. (2003)
A Field Guide to the Birds of Cambodia.
Wildlife Conservation Society Phnom Penh (WCS)
Cambodia Program.

Pictures © Craig Robson (2000) A Field Guide to the Birds of South-east Asia. New Holland Publishers (UK) Ltd. Used with kind permission of the author and publishers.

Designed by: Soth Sophorn

Edited and proof read by: Lic Vuthy, Keo Omaliss and Seng Kim Hout

Printed by JSRC Printing House, Phnom Penh

Copies available from:
Wildlife Conservation Society (WCS) Cambodia Program,
21 Street 21, Tonle Bassac,
PO Box 1620,
Phnom Penh

Tel./fax 023 217205
Email: cambodia@wcs.org
www.wcs.org
2003

មាតិកា

មាតិកា..ទំព័រ

សេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណ..១

សេចក្ដីផ្ដើម :...៣

វិធីប្រើប្រាស់សៀវភៅ :..៤

ផ្នែកផ្សេងៗនៃសត្វស្លាប :..៥

ការអភិរក្សសត្វស្លាបនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា :.....................................៦

តំបន់សត្វស្លាបសំខាន់ៗមួយចំនួននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ៧

ការកត់ត្រាសត្វស្លាប : ១០

ប្រភេទសត្វស្លាបរស់នៅទីក្រុងនិងជនបទ :.......................................១២

ប្រភេទសត្វស្លាបរស់នៅតំបន់ដីសើម :..៤០

ប្រភេទសត្វស្លាបរស់នៅតំបន់ព្រៃ :...៩៤

បញ្ជីឈ្មោះសត្វស្លាបប្រទេសកម្ពុជា :..១៤៩

ស្ថានភាពតំរាចក់ហែង :

លេខកូតសំគាល់ស្ថានភាពផ្លាស់ប្ដូររបស់សត្វស្លាប :.........................១៥០

សន្ទានុក្រម :

បណ្ណាល័យសាស្ត្រ :

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ជាបឋមយើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ ឯកឧត្តម **ច័ន្ទ សារុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង កសិកម្មរុក្ខា-ប្រមាញ់ និងនេសាទ ដែលជានិច្ចកាលឯកឧត្តមតែងតែលើកស្ទួយគាំទ្រ និង លើកទឹកចិត្តដល់អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ ក៏ដូចជាបញ្ញវន្តនិស្សិតទាំងឡាយដែលមានចិត្តអំណត់តស៊ូក្នុងការងារដើម្បីជួយជាប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជនខ្មែរក៏ដូចជាប្រយោជន៍ដើម្បីប្រទេសជាតិ យើងបានរីកចំរើនហើយខ្ញុំសង្ឃឹមថាសៀវភៅនេះពិតជាធ្វើអោយឯកឧត្តមពេញចិត្តនូវស្នាដៃដែលជាលទ្ធផលរបស់មន្ត្រីនាយកដ្ឋានរុក្ខា-ប្រមាញ់កក្នុងកិច្ចសហការជាមួយអង្គការ *WCS* ប្រចាំប្រទេសកម្ពុជា។

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណជាពិសេសដល់ លោក **ទី សុគន្ធ** ប្រធាននាយក ដ្ឋានរុក្ខា-ប្រមាញ់ ដែលបានបញ្ជូនរូបខ្ញុំបាទមករួម សហការជាមួយអង្គការ *WCS* លើការសិក្សាស្រាវជ្រាវសត្វព្រៃ ពិសេសសត្វស្លាបនៅកម្ពុជា។

សូមរំលឹកដល់មនសិកាលោក **ឡៅ គឹមសុខ** អតីតប្រធានការិយាល័យការពារសត្វព្រៃដែលបានផ្តួចផ្តើមរៀបចំកម្មវិធីការពារសត្វព្រៃកម្ពុជាដំបូងបង្អស់ក្រោយថ្ងៃ៧មករា ១៩៧៩ និងជាមនុស្សទីមួយដែលបានចូលរួមក្នុងការស្ថាបនាសួនសត្វភ្នំតាម៉ៅ។

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរដល់លោក **អ៊ុក ស៊ីផាន** អនុប្រធាននាយកដ្ឋានរុក្ខា-ប្រមាញ់ ទទួលបន្ទុកវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវព្រៃឈើ និងសត្វព្រៃ។ ព្រមទាំងលោក **ខេង្ស សារុន** ប្រធានវិទ្យាស្ថានសិក្សាស្រាវជ្រាវព្រៃឈើ និងសត្វព្រៃ និងលោក **ឈោក ម៉ែន តិម្មៀន** ប្រធានការិយាល័យការពារសត្វព្រៃ ដែលបានគាំទ្រដល់សកម្ម ភាពការងាររបស់ខ្ញុំបាទដោយសុទ្ធចិត្ត។ សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណពិសេសដល់លោក **លិ ខុឡឺ** ដែលបានតាមដាន-និង ជួយជ្រោមជ្រែងរាល់សកម្មភាពការងារដែលមានប្រយោជន៍ទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំបាទក្នុងន័យស្ថាបនាអោយបានរីកចំរើន។

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រៀលជ្រៅដល់ **កញ្ញា សុត សុត័ណ្ឌ** ដែលបានរៀបចំរចនាកែលំអរ និងបញ្ចូលរូបភាពក្នុងសៀវភៅនេះអោយកាន់តែមានភាពរស់រវើកសំរាប់ជាចំណើអារណ្ឌណើរបស់មិត្តអ្នកអាន។

ក្នុងនាមជាអ្នករៀបរៀងសៀវភៅ **"សត្វស្លាបនៃប្រទេសកម្ពុជា"** ជាលើកទី២នេះយើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ក្រុមអ្នករៀបរៀងសៀវភៅសត្វស្លាបលើកទីមួយរួមមាន : លោក **ស៊ុន ហ៊ាន** លោក **កែវ អូម៉ាលីស្ស** លោក **សេង គឹមហ៊ត់** លោក **ហេង មុនីនាថ** និង លោក Colin Poole ដែលបានពុះពាររាល់ការងារលំបាកទាំងឡាយ ពីដំបូងបើមិនដូច្នេះទេសៀវភៅសត្វ ស្លាបលើកទី២នេះក៏មិនអាចកើតមានឡើងបានដែរ។

សូមថ្លែងអំណរគុណដល់មិត្តរួមការងារទាំងអស់ដែលពុំបានរាប់ឈ្មោះក្នុងការរួមគ្នាសិក្សាស្រាវជ្រាវរាល់ប្រភេទសត្វស្លាបជាច្រើនដែលមានវត្តមាននៅតំបន់ជាច្រើនក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចុងក្រោយសូមថ្លែងអំណរគុណដល់មិត្តរួមការងារអន្តរជាតិរួមមានលោក **Pete Davidson** និង លោក **Frédéric Goes** ចំពោះការផ្តល់នូវទស្សនៈទានល្អៗជាច្រើនលើរាល់ប្រភេទសត្វស្លាបទាំងឡាយដើម្បី អោយសៀវភៅនេះកាន់តែមានភាពសុក្រឹត្យ ។

ជាចុងក្រោយសូមថ្លែងអំណរដល់ក្រុមសប្បុរសជនអន្តរជាតិរួមមានលោក **Craig Robson** និង លោក **Jo Hemmings** ដែលបានផ្តល់ការអនុញ្ញាតអោយប្រើប្រាស់រូបភាពក្នុងសៀវភៅ "*A Field Guide to the Birds of South-east Asia*" បោះពុម្ពដោយរោងពុម្ព *New Holland Publishers ltd* សំរាប់ដាក់បញ្ចូលក្នុងសៀវភៅនេះ។ សូមថ្លែងអំណរគុណដល់ អស់លោកវិចិត្រករទាំងអស់ដែលមានក្នុងសៀវភៅ **Craig Robson** នេះរួមមានលោក: **Richard Allen, Tim Worfolk, Stephen Message, Jan Wilczur, Clive Byers, Mike Langman, Ian Lewington, Christopher Schmidt, Andrew Mackay, John Cox, Anthony Disley, Hilary Burn, Daniel Cole and Martin Elliot**. យើងសូមអរគុណផងដែររោងពុម្ព *Christopher Helm Ltd* លើសៀវភៅដែលមានឈ្មោះ ថា " *Pipits and Wagtails* " និពន្ធដោយលោក **Per Alström** និង លោក **Krister Mild** ចំពោះរូបភាពសត្វស្លាបខ្ញប់ដីមេគង្គលើ (*Motacilla samveasnae*) ។ និងសូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរដល់លោក **Nigel Redman** និងវិចិត្រករ លោក **Bill Zetterström** ក្នុងបេសកកម្មស្រាវជ្រាវសត្វស្លាបនេះ ។

រូបភាពផែនទី ដោយលោក **Etienne Delattre** ។

អ្នកឧបត្ថម្ភថវិការដ៏ច្រើនជាងគេលើការបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅនេះដោយស្ថានទូតអង់គ្លេសប្រចាំព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ អ្នកឧបត្ថម្ភថវិការផ្សេងទៀតលើការបោះពុម្ពសៀវភៅនេះដែររួមមាន *UNDP-GEF* នៃគំរោងអភិរក្ស និងគ្រប់គ្រងតំបន់ទេសភាពនៅភូមិភាគខាងជើង និង *Danida* នៃគំរោងអភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាពថ្នាក់ជាតិ និង *World Bank-GEF* នៃគំរោងគ្រប់គ្រងជីវៈចំរុះ និងតំបន់ការពារ ។

ភ្នំពេញ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៣

សេចក្តីផ្តើមៈ

សៀវភៅ **មគ្គុទ្ទេសក៍នៅតំបន់វាលស្មោះទៅស្គាល់ "សត្វស្លាបនៃប្រទេសកម្ពុជា"** ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងជាលើកទី២ក្រោមការជួយឧបត្ថម្ភបោះពុម្ពដោយមូលនិធិរបស់ស្ថានទូតអង់គ្លេសតាមរយៈអង្គការសមាគមអភិរក្សសត្វព្រៃ (WCS)។ សូមបញ្ជាក់ផងដែរថាសៀវភៅសត្វស្លាបប្រទេសកម្ពុជានេះត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងលើកទី១នៅឆ្នាំ១៩៩៨មានចំនួន២០០០ក្បាលហើយដោយសារតែសៀវភៅនេះជាទីចាប់អារម្មណ៍ និងជក់ចិត្តសំរាប់មិត្តអ្នកសិក្សាក៏ដូចជាមិត្តអ្នកអានផងនោះទើបសៀវភៅនេះត្រូវបានចែកចាយអស់តាំងពីឆ្នាំ២០០០មកម្លេះ។ ការចេញផ្សាយសៀវភៅសត្វស្លាបលើកទី២នេះមានគោលបំណងផ្តល់ជាបច្ច័យលើការយល់ដឹងពីសត្វស្លាបនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាជាពិសេសផ្សព្វផ្សាយនូវចំណេះដឹងថ្មីៗថែមទៀតដល់ស្រទាប់អ្នកសិក្សាទាំងឡាយក៏ដូចជាយុវវ័យសម័យថ្មីដែលជាទំពាំងស្នងឬស្សីសំរាប់ប្រទេសជាតិទៅអនាគត។ ជាមួយនេះដែរការបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅ **មគ្គុទ្ទេសក៍នៅតំបន់វាលស្មោះទៅស្គាល់ "សត្វស្លាបនៃប្រទេសកម្ពុជា"** លើកទី២នេះយើងបានកែប្រែ និងបញ្ចូលបន្ថែមនូវលក្ខណៈជាច្រើនដូចជា :

-រាល់លក្ខណៈជីវសាស្ត្រនៃប្រភេទសត្វស្លាបនិមួយៗត្រូវបានផ្ទៀងផ្ទាត់ និងកែសំរួលយ៉ាងម៉ត់ចត់អំពីអត្តសញ្ញាណកម្ម ប្រភេទទីជំរក របាយ វដ្ដវិពងកូន ដើម្បីអោយមិត្តអ្នកស្រាវជ្រាវ ឬមិត្តអ្នកអានបានទទួលពិតមានកាន់តែច្រើន។

-បានបញ្ចូលបន្ថែមនូវប្រភេទសត្វស្លាបថ្មីៗ និងផ្សេងៗទៀតជាច្រើនដែលទើបកត់ត្រាបានក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។

-បានបញ្ចូលបន្ថែមនូវរូបភាពសត្វស្លាបប្រភេទសំខាន់ៗមួយចំនួនថែមទៀតដែលយើងទើបកត់ត្រាបាន។

-បានកែប្រែ និងបញ្ចូលបន្ថែមនូវឈ្មោះប្រភេទសត្វស្លាបនិមួយៗ ជាភាសាខ្មែរស្ទើរតែទាំងអស់។

នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាអ្នកយល់ដឹងពីសត្វស្លាបនៅមានតិចតួចណាស់ ហើយការសិក្សាស្រាវជ្រាវក៏មិនទាន់មានលក្ខណៈទូលំទូលាយនៅឡើយដែរ។ ដូច្នេះការស្រាវជ្រាវបន្ថែមជារៀងរាល់ថ្ងៃ គឺជាតម្រូវការមួយដ៏មានតម្លៃបំផុតចំពោះការយល់ដឹងពីសត្វស្លាបនៅក្នុងប្រទេសយើងនេះ។ សត្វស្លាបដែលមានគ្រប់ទីកន្លែងនៃប្រភេទទីជំរកចំនួន ៣០៣ ប្រភេទត្រូវបានបង្ហាញជារូបភាពពណ៌នៅក្នុងសៀវភៅនេះ។ ទាំងនេះគឺសំរាប់ជាជំនួយដល់សំណាក់មនុស្សគ្រប់រូបដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្ម និងរៀនបន្ថែមអំពីប្រភេទសត្វស្លាប។ ក្នុងនោះមានសត្វស្លាបចំនួន ៥២ ប្រភេទដែលជាប្រភេទទទួលការគំរាមកំហែងហើយដែលកំពុងឈាន ទៅ រកការផុតពូជទាំងនៅក្នុងតំបន់ និងក្នុងពិភពលោក។

កម្ពុជាគឺជាប្រទេសមួយដែលសំបូរព្រៃឈើគ្រប់ប្រភេទដែលផ្តល់ជំរកដល់ប្រភេទ

សត្វស្លាបសំខាន់ៗជាច្រើន ហើយយើងសង្ឃឹមថា វត្តមាននៃទីជំរកទាំងនេះនឹងជួយក្នុងការចាត់ទុកប្រទេសកម្ពុជាគឺជាប្រទេសសំខាន់មួយសំរាប់ផ្តល់ជំរកដល់ប្រភេទសត្វស្លាបជាច្រើនទៀតដែលកំពុងទទួលការគំរាមកំហែង ក្នុងទិសដៅដើម្បីអភិរក្សប្រភេទទាំងនោះទៅថ្ងៃអនាគត។

សៀវភៅនេះត្រូវបាន បែងចែកជាបីជំពូក រួមមានៈ

ក-ជំពូកទី ១: សេចក្តីផ្តើម ដែលនិយាយអំពីវិធីប្រើប្រាស់សៀវភៅ និងគំនូសបំព្រួញដែលបង្ហាញពីផ្នែកសំខាន់ៗរបស់សត្វស្លាប។

ខ-ជំពូកទី២: គឺជាផ្នែកសំខាន់បំផុតដែលមានរូបភាពពណ៌ និងអត្ថបទដែលនិយាយអំពីប្រភេទសត្វស្លាបនិមួយៗ។ ជំពូកនេះចែក ចេញជាបីក្រុមទៅតាមប្រភេទទីជំរកនិមួយៗ រួមមាន :

១-ក្រុមទី១: ប្រភេទសត្វស្លាបរស់នៅទីក្រុង និងជនបទ។

២-ក្រុមទី២: ប្រភេទសត្វស្លាបរស់នៅតំបន់ដីសើម (តំបន់ទឹកសាប និងតំបន់ឆ្នេរ)។

៣-ក្រុមទី៣: ប្រភេទសត្វស្លាបរស់នៅតំបន់ព្រៃ។

គ-ជំពូកទី ៣: ជាផ្នែកចុងក្រោយនៃសៀវភៅគឺជាបញ្ជីឈ្មោះសត្វស្លាបទាំងអស់ដែលមានក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ជាភាសាអង់គ្លេសឡាតាំង និងភាសាខ្មែរ។

វិធីប្រើប្រាស់សៀវភៅ:

១-តើត្រូវរកឈ្មោះប្រភេទសត្វនិមួយៗយ៉ាងដូចម្តេច?

ដើម្បីធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មសត្វស្លាបប្រភេទណាមួយត្រូវអនុវត្តតាមបណ្តាជំហានដូចខាងក្រោម :

I-ត្រូវសំរេចថា តើប្រភេទណាមួយនៅក្នុងជំពូកទាំង ៣ នេះដែលបានពិពណ៌នាអំពីជំរករបស់សត្វដែលអស់លោកអ្នកបានឃើញ។ ឧទាហរណ៍: ប្រសិនបើឃើញនៅក្នុងទីក្រុង ដូច្នេះយើងត្រូវរកមើលក្រុមប្រភេទសត្វស្លាបដែលរស់នៅតាមទីក្រុង និង ទីជនបទ។

II-បើករកទំព័រដែលមានរូបភាពពណ៌សំរាប់ជំពូកនិមួយៗ។ សត្វស្លាបទាំងអស់នោះត្រូវបានដាក់ក្នុងក្រុមជាមួយគ្នា ដែលមានបណ្តោយខ្លួន និងពណ៌ប្រហាក់ប្រហែលគ្នារួចហើយ រកមើលប្រភេទសត្វស្លាបនោះនៅលើសន្លឹករូបភាពពណ៌ដោយផ្ទៀងផ្ទាត់ទៅ នឹងសត្វស្លាបដែលអស់លោកអ្នកបានឃើញ។ ឧទាហរណ៍ : សត្វស្លាបដែលមានបណ្តោយខ្លួនមធ្យម ពណ៌ស និង ខ្មៅ សំលេងពិរោះរណ្តំរស់នៅក្នុងភូមិវាអាចជាសត្វល្វាចេកដែលមានលេខរៀងទី ២៥ ។

III- កំណត់សំគាល់លេខរៀងរបស់សត្វ រួចពិនិត្យឈ្មោះវាដែលមានលេខរៀងដូចគ្នានៅក្នុងអត្ថបទមាននៅទំព័រខាងឆ្វេងដៃលោកអ្នក។ ចូរក្រលេកមើលប្រសិនបើអស់លោកអ្នកបានឃើញសត្វដែលបានពិពណ៌នានៅក្នុងអត្ថបទ សូមយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសទៅលើមាឌសត្វស្លាប និងការពណ៌នាអំពីលក្ខណៈសំខាន់ៗរបស់វា។ ឧទាហរណ៍: លេខរៀងទី២៥ ជាសត្វល្វាចេក ហើយតាមអត្ថបទបង្ហាញថាវាមានសំលេងពិរោះរណ្តំ។